

Наташа КОВАЧЕВИЋ

КОГА ЈЕ ВОЛЕЛА ЕМА БОВАРИ

Ако мене питате, а чини ми се да то радите, јадна Ема, извините (ово ја нешто лично, сасвим лично) дакле, јадна Ема је волела мене и без моје кривице. Заправо, ко је крив за било шта на овом свету, а нарочито, моје даме, ко је крив ако неко воли некога ни кривог ни дужног а да он то не зна док не сазна као и сви остали. Кад и сви остали, то ме боли, можете мислити колико ме боли. Ја сам горд човек, господо, и не праштам никоме и никада, и сирота Ема је то знала пре свих, чак и пре мене. Авај, то је коштало живота, сироту жену. Ја, видите, нисам лишен осећања али да праштам не могу и не умећу.

Извините, госпођо, Ваш осмејак неверице не може ме увредити, он, тај осмејак, говори у ком свету Ви живите, зашта ја, надам се, такође нисам крив.

питајте ону која ме је волела о мојим начелима, молим лепо, о томе како гледам на грешке људске природе, на сву учмелост духа и недостојност карактера. Одувек ми је било мучно и физички одвратно што сам морао да делим овај свет са креатурама најниже врсте, што су се као љигави инсекти и пијавице одувек лепили за мене. Али, оно што сам успео да сачувам, што је мој величанствени успех космичких размера јесте инкогнитост и анонимност у европској литератури.

Само ја знам шта се крије иза бацања под воз Ане Карењине, иза хистерије суза Настасје Филиповне иза Лотине девичанске увережности, иза бекства по пустари Џејн Ејр, иза гордости Лауре, иза Аникине разуданости, иза Анитигонине непокорности, иза Федриног лудила, иза Дулчинејине маске, Јулијиног самоубиства, Еуридикиног повратка мртвима . . . .

Можете се смејати, можете у неверици одмахивати главом, можете мислити да сам психозник, можете ме слати у лудницу или, знате већ где, ја вам стојим на мети, даме и господо, пун презира према вашем бедном мозгу и сажалења према решеткама материјалности којима сте оковани. Да ви знате оно што ја знам устукнули бисте, немо се поклонили и скаменили за сва времена.

Ја јесам горд, а ко не би био на моме месту, али ми је мучно да вам говорим о свему томе.

— Како је почело? питате. Извините, ово питање показује у ком свету живите. Ништа нема почетка ни краја, госпођице, можете ми веровати. Ништа.

— Откада то знам? Да, то је већ боље. Откада знам? Па, рећи ћу Вам да ја, заправо, једне ноћи децембра месеца нисам спавао. Ја, иначе, доста спавам и доста сањам али ове ноћи нисам могао. Ви знате децембарске ноћи — бело, хладно, леденоплаво, туђе. Тај свет иза замрзнутих окана одједном више нисам познавао. Стајао сам дуго, без речи, без покрета, без даха, без жеља, без сећања, и, одједном сам их видео. Као да су лебделе изнад, тако су хитале из неба, земље, дрвећа, кућа, једна за другом, читаве колоне. Нисам се зачудио јер сам био мртав, знао сам да сам чудно мртав и да су оне мртве, али су биле тако живе, њихове срнеће очи, њихова туга, гипка тела, хаљине што су лелујале при ходу и, нарочито, њихове витке, дуге, беле руке склопљене као у молитви. То им је било исто. Склопљене руке балерина. Молиле су овај свет да их пусти у себе. Иако мртав могао сам да мислим и, зачудо, помислих да отворим прозор и истину говорећи, ја то и урадох, али их не пустих све, јер сам имао само један кревет и неколико столица, а није центлеменски да даме стоје чекајући на ред. Дивне жене ми се захвалише осмејком које никада до тада не видех на људском лицу. Соба је горела кроз њих чаробном плавом светлошћу, глатком и дрхатвом.

— Ко сте ви? — рекох и глас ми зазвуча туђе, јер није био мој, и видео сам себе са стране, као што ме виде други, а, опет, то сам био ја, плав, етеричан и горд, господо моја, да им се моја гордост учини некако сурова пред овим прелепим тужним женама. И тада зачух глас, о боже мој, како да вам дочарам звук виолине сонате Чајковског, ето, то је био њен глас.

— Ја сам Ана Карењина.

— Да? Чүо сам за Вас — рекох. Позната ми је Ваша тужна историја.

— Драги господине, драги господине! Не говорите даље. То није истина, то што знате. Она је много тежа, окрутнија. Зато сам дошла. Морате ми помоћи, морате, преклињем Вас.

— Драга Ана, забога, у чему ја могу помоћи Вама? Врло радо, али не разумем . . .

— Знам да не знате — брујала је виолина у плавом сјају, а те очи (шта је бог хтео са тим очима) господине, морате ми веровати, молим Вас.

— Реците, драга моја, реците зашто сте (хтедох рећи — дошли из мртвих — али нисам био сигуран да ли то и она зна) дошли из далека?

— Ви знате како сам сурово кажњена али . . . морам Вам открити истину. Будите милостиви. Ја сам волела Вас.

— Мене! Ана, забога!

— Да. Вас. Вас. Вас. Само Вас.

— Али, Ањочка, ја нисам Вронски.

— Ох, мили мој, зам да нисте. Мене је Вронски и убио зато што је то открио.

— Открио? За мене?

— Да, мили, за Вас. Крила сам то и од Толстоја, немојте га кривити, он је тако моралан да сам га се плашила, али проклети лепотан Вронски је сумњао, копао, њушкао и сазнао.

— Како је сазнао, побогу?

— У сну сам говорила, премили. А он је рђаво спавао, и када је разумео, полудео је. Нико не зна шта ми је све радио. И за малу је сумњао да није његова. Убијао ме је љубомором и гурнуо под воз.

— Ви, дакле, знате...

— Да сам мртва? Ах, како сте добри. Знам. То је моја казна. Да Вас нисам срела на оном свету. Зато сам дошла да тражим милост.

— Милост, Ана?

— Да, за моје грехе. Ви их знате, а сада знате и зашто сам их чинила. Нисам могла да живим без Вас.

— Ана, душице, ја Вас разумем, сажаљевам, дубоко и искрено али — да опростим не могу.

— Страхотни крик заори се космосом. Ни Моцартов Реквием не би га дочарао живима. Све те дивне жене су јецале орфејским криком и у ужасу сазнадох да су оне волеле мене, да су зато биле шта су биле, да су ушле у историју и онај свет јер нисам хтео да им опростим. Моја гордост, госпође, убила је све те жене и убијала их поново. Од мене се тражило да их волим, сваку појединачно и заувек, а опет, да на исти начин волим и све друге. Ко ће разумети женску природу кад ни оне саме не разумеју себе. Молим, ја сам био спреман да на љубав одговорим љубављу, али, да им опростим то што су чиниле у име љубави (чак и према мени) никако и нипошто. И никада, То им и рекох.

Драге моје, признајем само ону љубав која ме са Ђубришта тела узвисује у духовне сфере узвишености и спокоја.

Ви сте, Ана, превише гордо изабрали Вронскога уместо мене и добили сте заслужену казну.

(Ана нестале у ужасном крику)

Ви, Настасја Филиповна, волећи мене уништили сте чак и Исуса Мишкина, и тражите да вам то опростим, проклетнице (још један нестанак у муклој тишини)

Ви, Лота, иако девица, понашали сте се према јадном Гетеу као проститутка, лицемерко

(тихи јецај и празнина)

Ви, Цејн Ејп, убили сте у роману своју супарницу, као да то нико неће разумети, убицо

(хладан поглед и ништа)

Ви, Лаура, безлично тело које није успело ни да пружи ту утеху Петрарки, не могу да Вас гледам

(где је?)

Аника, носили сте пакао у глави и срањали са земљом све мушко, сатано

(Ђаволски уздах и празно)

Антигона, ко сте Ви да држите лекције о моралу часним грађанима грчким, бестиднице

(Белина испуни њено место)

Федра, били сте луди и лудила учинили светим, изопаченице
(лудачки јецај)

Дулчинејо, витез од Ла Манче видео је у Вама самога себе и
зато је умро, идиоткињо

(велико тело се распрсну у атоме)

Јулија, име јесте човек и не умире се због болесне страсти,
мазохисткињо

(лак трептај и празно)

Еуридики, чак и смрт си оживела, богохулнице

(видех је како нестаје у паклу)

Да, господо, то им рекох, гордо гледајући у очи хероинама,
док ми се крв враћала у тело и страст у душу. Остао сам сам, јер
сам схватио лажи гнусне љубави, али ме је тело болело сећајући
се предивних тела која су се нудила. И, зачудо, тек тада појмих сву
делиричну трагичку ситуације, али другојачије нисам могао. Ни
хтео.

Идућих ноћи сам узалуд чекао неки знак од неба или земље,
али, ништа се не деси. И много је ноћи прошло у горкој и узви-
шеној самоћи, и готово да сам се мирио са околностима свога жи-
вота, када видех једног јесењег октобарског јутра на Келемегдану
једну прелепу жену, која ме погледа тако да сав задрхтах. Препоз-
нао сам је из оне плаве ноћи, иако нисам успео да чујем њено
име иза прозора.

Она прође лелујајући се и окрете се наглашено да ме погледа.
Схватих знак и појурих за њом. Стигох је на самим степеницама
што воде у доње слојеве терасе и рекох без увода, јер није имало
смисла.

— Ја Вас знам.

— Да, господине, и ја Вас — рече она.

— Ко Вас је једном видео не би Вас могао заборавити — на-
ставих, питајући се да ли сањам.

— О, господине, заиста сте љубазни, али, затио сте чекали
толико дуго да ми приђете.

— Колико је прошло — упитах дрхтећи.

— Па, више месеци, мислим — рече она, смешећи се кокетно.
Сусрећемо се стално а тек мало пре као да сте ме видели први пут.

— Извините, заиста сам луд.

— О, не, господине. Нисте Ви луди, само сте много горди.

— Да, то је истина, Знате, горд сам и не праштам.

— Господине, молим Вас, немојте да ме плашите — ове речи и
глас били су исти као оне ноћи и можете мислити како му је било.
Готово са страхом упитах.

— Како се зовете?

— О, Обично име. Учиниће Вам се обичним.

— Реците ми, забога — шапутах изнад њеног уха и она то
схвати погрешно јер га и рече.

— Ема.

— Ема?

— Ема.

Ја уздрхтах као луд и почех да трчим низ степенице све до бунара и замало да скочим у њега. Господо, зар то није било и сувише. Ема Бовари!

Ема Бовари воли мене ни кривог ни дужног, и кад се буде отровала, ко ће бити крив? Ко ће, опет, бити крив! А не очекујете, ваљда, од мене да јој опростим све оно што је радила (знате ви шта). И, када бих то и урадио шта бих видео у очима свих којима бих је представио „Ово је Ема Бовари, моја жена“.

И зато сам решио да вам све кажем, без наде да ће ми ваше разумевање помоћи, јер, помислите шта ме чека иза следећег угла. Не могу вам рећи своје име. Не бисте ми веровали.

Анонимус

ПОВЕЉА

Горан ПЕТРОВИЋ

СЕДАМ ДАНА У ЖИВОТУ ПИСЦА

понедељак

Данас — започео је писац и ту стао. Шта је данас, дођавола? помислио је изнервиран празнином папира. Данас је лош дан за писање прича. Дописао је и ставио тачку.

уторак

Прича — започео је писац и ту стао. Шта је прича, дођавола? помислио је изнервиран празнином папира. Прича је лоша за тако леп дан. Дописао је и изашао напоље да се игра.

среда

Јуче је био леп дан — започео је писац и ту стао. Мало је размислио, па наставио — зато сам изашао из куће да се мало поигравам. Обишао сам цео блок, сишао до реке и још сам се неогатобоган у забавном парку. — Да ли се од овога може направити прича? Замислио се. Ускоро је пао мрак.

четвртак

Рано ујутро започео је писац четвртак. Добро је доручковао, попио дуплу кафу и прешао у радну собу. На столу је стајао папир од јуче. Писац је сеогато и пун воље узео оловку. — Са тобогана су се лепо видела остала деца занета својим играма. Упитао сам се